

Стенографски дневник

НА

99. заседание

Четвъртък, 19 септември 1946 г.

(Открито в 16 ч. 15 м.)

Председателствувал подпредседателят Кирил Христов Секретари: Стефан Стефанов и Костадин Трендафилов.

СЪДЪРЖАНИЕ:

Съобщения:	Стр.	Стр.
Отпуски	1095	
Законопроекти	1095	
По дневния ред:		
Законопроекти: 1. За уреждане членуването на служителите при Министерството на индустрията и занаятите в фонда „Взаимнопомощ“ при профсъюзите на служителите при министерствата на Социалната политика, на Търговията и продоволствието и на Земеделието и държавните имоти. (Първо четене)	1095	
2. За освобождаване от мита, такси, берия, герб и др. на женските благотворителни дружества „Майка“ в София и „Майчина грижа“ в Габрово при даряване имотите си за учредяване фондация за издържани от тях училища. (Първо четене)	1096	
3. За централизирането на индустрията под управлението на Министерството на индустрията и занаятите. (Първо четене)	1096	
Говорили: Кирил Лазаров	1096	
Борис Чобанов	1097	
4. За учредяване български синдикат за производство на изкуствени торове и химически произведения. (Първо четене)	1097	
Говорили: Пенчо Пенчев	1099	
Раденко Видински : : :	1100	
Трифон Трифонов : : :	1101	
Дневен ред за следващото заседание	1102	

Председателствуваш Кирил Христов: (Звъни) Има нужното число народни представители. Обявявам заседанието за открито.

(От заседанието отсъствуват следните народни представители: Александър Ботев, Архангел Дамянов, Борис п. Христов, Васил Юруков, д-р Васил Ханджиев, Вяра Македонска, Георги Пеев, Гьокко Габровски, Давид Иерохам, Елена Кецкарова, Иван Инджев, Иван Тонев, Иван Грозев, Иван Димитров, Иван Кирев, Иван Бешев, Иван Арнаутов, Иван Харизанов, Камен Петров, Коста Дачев, Крум Кюляков, Лалю Ганчев, Михаил Константинов, Петър Тодоров, Спиро Трингов, Стамен Попов, Стою Неделчев, Титко Червоколев, Цеко Мустакерски, Цола Драгойчева и Юсеин Шолев).

Пред да пристъпим към дневния ред, народният представител г-н Цветан Гаджовски ще положи клетва.

(Народният представител Цветан Гаджовски полага установената за народен представител клетва)

Председателството е разрешило отпуск на следните г-да народни представители:

Борис Димов — 1 ден, Вяра Македонска — 2 дена и Иван Тонев — 2 дена.

Понскани са отпуски, които трябва да бъдат разрешени от Народното събрание.

Народният представител Иван Грозев Спасов иска 2 дена отпуск. Които г-да народни представители са съгласни да се разреши исканият отпуск, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Иван Димитров Станков иска 30 дни отпуск по болест. Които г-да народни представители са съгласни да се разреши исканият отпуск, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Иван Кирев Янков иска 3 дни отпуск. Които г-да народни представители са съгласни да се разреши исканият отпуск, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Иван Николов Бешев иска 2 дена отпуск по болест. Които г-да народни представители са съгласни да се разреши исканият отпуск, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител Камен Ив. Петров иска 2 дена отпуск. Които г-да народни представители са съгласни да се разреши исканият отпуск, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

В Бюрото на Народното събрание са постъпили следните нови законопроекти:

От Министерството на индустрията и занаятите — законопроект за предаване имуществата на бившите дружествени девически професионални училища на държавата.

От Министерството на войната — законопроект за разрешаване на Офицерската взаимноспомогателна каса при Министерството на

войната да сключи заем в размер на 60.000.000 лв. от Българската земеделска и кооперативна банка.

Тия законопроекти ще бъдат раздадени на г-да народните представители.

Понеже комисииите по законопроектите, които са сложени за разглеждане на второ четене в днешното заседание, не са готови, ще пристъпим направо към точка осма от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за уреждане членуването на служителите при Министерството на индустрията и занаятите в фонд „Взаимнопомощ“ при профсъюзите на служителите при министерствата на Социалната политика, на Търговията и продоволствието и на Земеделието и държавните имоти.

Моля г-на секретаря да прочете законопроекта.

Секретар Стефан Стефанов (р): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за уреждане членуването на служителите при Министерството на индустрията и занаятите в фонда „Взаимнопомощ“ при профсъюзите на служителите при министерствата на Социалната политика, на Търговията и продоволствието и на Земеделието и държавните имоти

Г-да народни представители! Служителите при Министерството на индустрията и занаятите, като служители при бившето Министерство на търговията и промишлеността, задължително са членували в фонда „Взаимнопомощ“ при профсъюзите на служителите при министерствата на Социалната политика, на Търговията и продоволствието и на Земеделието и държавните имоти и имат вече придобити права и старшинство в този фонд. С преминаването им към новото Министерство на индустрията и занаятите, членството им автоматически се прекратява по силата на член 8, т. 6, от правилника на фонда, с което те загубват правата си.

Ето защо, за да се защитят интересите на тези служители, както и да се уреди положението с членуването на новопостъпващите такива при Министерството на индустрията и занаятите, налага се, този въпрос да се уреди по законодателен ред, за която цел ви се предлага изготвеният законопроект с член единствен.

Гр. София, 23 май 1946 г.

Министър на индустрията и занаятите: Хр. Лилков

ЗАКОНОПРОЕКТ

за уреждане членуването на служителите при Министерството на индустрията и занаятите в фонда „Взаимнопомощ“ при профсъюзите на служителите при министерствата на Социалната политика, на Търговията и продоволствието и на Земеделието и държавните имоти

Член единствен Служителите при Министерството на индустрията и занаятите членуват задължително в фонда „Взаимнопо-

мощ" при профсъюзите на служителите при министерствата на Социалната политика, на Търговията и продоволствието и на Земеделието и държавните имоти.

Преназначените служители от бившето Министерство на търговията и промишлеността продължават членството си в този фонд без прекъсване.

Председателстващ Кирил Христов: По законопроекта няма записани народни представители.

Моля г-да народните представители, които приемат на първо четене законопроекта за уреждане членуването на служителите при Министерството на индустрията и занаятите във фонд „Взаимопомощ“ при профсъюзите на служителите при министерствата на Социалната политика, на Търговията и продоволствието и на Земеделието и държавните имоти, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към следната точка, девета, от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за освобождаване от мита, такси, берии, герб и др. женските благотворителни дружества „Майка“ в София и „Майчина грижа“ в Габрово.

Моля г-на секретаря да прочете законопроекта.

Секретар Стефан Стефанов (р): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за освобождаване от мита, такси, берии, герб и др. на женските благотворителни дружества „Майка“ в София и „Майчина грижа“ в Габрово при даряване имотите си за учредяване фондации за издържани от тях училища

Г-да народни представители! Най-старите в страната женски благотворителни дружества, „Майка“ в София и „Майчина грижа“ в Габрово, издържат девически професионални училища. Техните годишни събрания са решили, поради ликвидиране на дружествата, да учредят фондация за издържане на девически професионални училища. Фондацията на софийското дружество „Майка“ ще издържа училището „Майка Мария Луиза“, с пълна и непълна девическа професионална гимназия, учителски и стажантски институт, а тази на „Майчина грижа“ в Габрово ще издържа девическа професионална гимназия „х. Радка П. Симова“. В тези училища ще получат професионално и домакинско образование български девичи на възраст от 15 до 25 години. Всяко от тези дружества дарява всичките си недвижими имоти и капитали на съответното училище.

Като благотворителни дружества с идеална цел, се освобождават от преки данъци по чл. 2 от н. з. д. п.

Тъй като имуществата на тези дружества преминават към фондация с благотворителна цел, редно е да бъдат освободени от плащане на мита, такси, берии, герб и др. при даряване имуществата си на съответните училища.

Като излагам горното, моля ви, г-да народни представители, да приемете приложенния законопроект за освобождаване от мита, такси, берии, герб и др. женските благотворителни дружества „Майка“ в София и „Майчина грижа“ в Габрово.

Гр. София, 1946 г.

Министър на индустрията и занаятите: Хр. Лилков

ЗАКОНОПРОЕКТ

за освобождаване от мита, такси, берии, герб и др. женските благотворителни дружества „Майка“ в София и „Майчина грижа“ в Габрово

Член единствен. Освобождават се от мита, такси, берии, герб и др. при даряване имотите си на фондация: дружество „Майка“ в София на фондация „Майка Мария Луиза“, София, и дружество „Майчина грижа“ в Габрово на фондация „х. Радка П. Симова“ в Габрово.

Председателстващ Кирил Христов: По законопроекта няма записани оратори.

Моля г-да народните представители, които приемат на първо четене законопроекта за освобождаване от мита, такси, берии, герб и др. женските благотворителни дружества „Майка“ в София и „Майчина грижа“ в Габрово, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към следната точка, десета, от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за централизирането на индустрията под управлението на Министерството на индустрията и занаятите.

Моля г-на секретаря да прочете законопроекта.

Секретар Стефан Стефанов (р): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за централизиране на индустрията под управлението на Министерството на индустрията и занаятите

Г-да народни представители! След като се учреди Министерството на индустрията и занаятите, се оказва, че съществува една с нищо неоправдана децентрализация и смешение в надзора и административното държавно управление, като едни индустрии са под управлението на Министерството на земеделието и държавните имоти — напр. всички индустриални предприятия, станали държавни, и цялата дървопреработвателна индустрия, други в Министерството на железниците, трети в Министерството на войната и по. Естествено това разпокъсване не ползува индустрията и обратно, явява се вредно, защото:

1) Съществува Министерство на индустрията, и то трябва да обхваща целокупно индустрията.

2) Остатъците от децентрализацията и разпокъсаността на управлението на индустрията е анахронизъм, който с нищо не се оправдава и дори струва скъпо на държавата в издръжка на службите.

3) Цялата българска индустрия минава на плановото производство и плановото изграждане и строителство и трябва да се ръководи центрадно и компетентно само от Министерството на индустрията и занаятите.

4) Съгласно „Плана за народното стопанство на България за 1946 г.“ и последващите, държавата — респективно Министерството на индустрията и занаятите, има своя индустриална политика, съгласувана с останалите клонове на народното стопанство в обединеното ръководство на Върховния стопански съвет.

5) Централизирането на управлението на индустрията ще бъде само, очевидно, от полза.

По смисъла на чл. 1 от проекта, цялата индустрия се централизира под управлението на Министерството на индустрията и занаятите, като, за да не се привлечат и засегнат и други стопански категории, напр. земеделски и скотовъдни стопанства или занаятчийски заведения, законът изрично посочва чл. 1 от наредбата-закон за индустрията.

Чл. 2 от проекта прекратява съществуването на всички служби по другите ведомства, особено за административното и техническо ръководство на визираните индустриални предприятия, по чисто разумни съображения — няма да има какво да управляват и няма защо да дублират съществуващи служби.

Срокът в чл. 1 от проекта е достатъчен и съобразен с бюджетите на отделните ведомства и на Министерството на индустрията и занаятите.

Понеже предстои изготвянето на оперативен производствено-индустриален план за 1947 г., службите от Министерството на индустрията трябва да имат достатъчно време да приемат индустриалните предприятия и да проучат техните производствени възможности, за да ги запланират реално.

Чл. 3. Проектът урежда техническото предаване и приемане на съществуващите служби, които преминават с всичките си средства, пособия, инвентар и пр., подробно изброени. Може би някъде, поради вреден ведомствен егоизъм, предаването да не стане цялостно, а тези служби в своето многогодишно съществуване са изразходвали кредити и средства за специалните си нужди. Дали тези нужди ще отпаднат или не, службите ще следва да преминат към Министерството на индустрията и занаятите с цялото си движимо и недвижимо имущество, което е имало произход и съществуване само поради своето предназначение. Чл. 3 от проекта намира пълно оправдание в своето абсолютно основание.

Чл. 4 от проекта предвижда да се създадат достатъчно служби, което впрочем се разбира от самосебе си.

Чл. 5 е разпоредителен.

Проектът се характеризира с еднократното действие, т. е. след преминаване на всички служби към Министерството на индустрията и занаятите, обективно той повече няма къде да се прилага.

Моля ви, г-да народни представители, да разгледате и гласувате тук приложения законопроект.

Гр. София, 1946 г.

Министър на индустрията и занаятите: Хр. Лилков

ЗАКОНОПРОЕКТ

за централизирането на индустрията под управлението на Министерството на индустрията и занаятите

Чл. 1. Всички индустриални предприятия, по смисъла на чл. 1 от наредбата-закон за индустрията, собственост на държавата, преминават под ведомството на Министерството на индустрията и занаятите.

Чл. 2. Всички служби по другите ведомства, които съществуват във връзка с административното и техническо ръководство на индустриалните предприятия, се закриват.

Те могат да продължат своята дейност най-късно до края на годината със съгласието на министъра на индустрията и занаятите.

Чл. 3. Всички лични и обществени кредити и средства, доволствата, фондове, движими и недвижими имущества (инвентари, пособия), архиви и картотеки и въобще всичко свързано с провеждането на тези служби, минават във ведомството на Министерството на индустрията и занаятите.

Чл. 4. В Министерството на индустрията и занаятите се създават съответно служби, които да поемат функциите на закритите.

Чл. 5. Настоящият закон отменя всички закони, правилници, постановления, наредби и заповеди, които му противоречат.

Председателстващ Кирил Христов: Има думата народният представител г-н Кирил Лазаров.

Кирил Лазаров (к): (От трибуната) Г-да и г-жи народни представители! Законопроектът на министъра на индустрията и занаятите за централизиране на индустрията под управлението на Министерството на индустрията и занаятите е извънредно необходим и своевременно.

Досега нашата индустрия не е била събрана под ръководството на едно единствено министерство — Министерството на индустрията. Това е едно ненормално положение, което Отечественият фронт получи в наследство от фашистките режими. Фашистките правителства се стремяха да превърнат България в аграрен придатък на хитлеристка Германия. Те направиха нашата страна опора на германския разбойнически империализъм на Балканите в последните 30 години. Естествено е, че от тая чужда агентура, нацело на която стоеше цар

Борис, не можеше да се очаква да прояви инициатива за бързото развитие на българската индустрия. Нещо повече, те искаха да я удущат. Това е истина.

Отечественофронтовското Народно събрание обаче не може да стои равнодушно към нашата индустрия. Ние искаме да индустриализираме България. Но ние не можем да направим това, ако нашата индустрия е разпръсната по разните министерства. Още повече е непростително това разпръскване за една слабо развита индустриална страна, каквато е България. То е недопустимо и поради това, че ние създадохме специално Министерство на индустрията именно затуй, защото счехме за необходимо, че цялата индустрия трябва да се ръководи от това министерство. Сега ние имаме разпръснати по разните министерства 49 държавни предприятия и 51 одържавени по решенията на Народния съд. Седем от последните са напълно изостали от държавата.

Централизацията на индустрията ще даде възможност да се осъществи единно ръководство и контрол, да се провежда една линия по цялата индустрия. Само при една централизирана индустрия ние можем да ускорим нашето икономическо развитие.

Не трябва да се забравя, че ние ще ръководим и строим планово нашето стопанство. Нуждите на планирането най-настойтелно искат, цялата индустрия да бъде централизирана под ръководството на Министерството на индустрията. То е, което ще провежда единния план за решението на основната наша икономическа задача — индустриализацията на страната. Не може повече да бъде търпяно положението, към някои министерства да има фабрики, които не работят с пълен капацитет и които могат да изработват стоки за широко потребление, обаче не се намират във ведение на Министерството на индустрията, и то не може да им предписва да се впрегнат в работа, вместо да бездействуват. Особено това важи за някои работилници на военното ведомство. Получава се държава в държава. Не може у нас сега да има фабрики, които да бездействуват поради ведомствения хаос и неуредици.

Законопроектът идва да тури край на това нетърпимо положение. Той иска да се върнат във ведение на Министерството на индустрията държавните фабрики, които сега се намират под ръководството на Министерството на земеделието. А там са всички предприятия от дървопреработвателната индустрия, които наброяват десетки, а възможно е и повече. Искане също така да се върне кибритената фабрика на гара Костенец и Държавната печатница, които се намират под ведомството на финансите, към Министерството на индустрията. Много пиварски, обущарски, сарпирски и други работилници има при Министерството на войната, които също ще трябва в по-голямата си част да отидат към Министерството на индустрията и занаятите. Такива има при Министерството на железниците и т. н. Цялата тая вредна разпокъсаност, унаследена от бившите черни режими на фашизма, трябва да се ликвидира час по-скоро.

Заедно с това трябва да се отбележи, че законопроектът не разрешава напълно въпроса за централизацията на индустрията. А това не е логично и последователно. Щом ние констатираме, че е нужна централизация, тя трябва да бъде пълна, а не наполовина.

Законопроектът трябва да се разшири, за да обхване също така общинските, кооперативните и частните предприятия. Контролът на отечественофронтовското министерство на индустрията и занаятите трябва да се интересува и от тези индустрии. Цялата индустрия, независимо от това каква е, държавна ли, общинска ли, кооперативна ли или частна, трябва да служи на отечественофронтовската държава, да се ръководи и контролира от нея. Държавният стопански план трябва да включи в себе си всички видове индустрии. Пред държавата трябва да се отчетат за своята работа всички индустриални предприятия. Ето защо в този смисъл законопроектът трябва да се разшири, за да включи и тия предприятия. Министерството на индустрията и занаятите трябва да стане централното, най-главното стопанско министерство у нас.

Накрай трябва да отбележим, че към Министерството на индустрията не би следвало да се прибавят онези единични индустриални предприятия, които са свързани с непосредствената дейност на министерствата, при които те сега се намират. Например, железопътните депа и работилници би следвало да си останат при Министерството на железниците, чисто военните фабрики — при Военното министерство. Това следва да се има пред вид, за да не се нарушава нормалната работа на съответните министерства. За всеки случай от този род Министерският съвет трябва да се произнася. Това трябва да се предвиди в дадения законопроект.

От името на парламентарната група на Българската работническа партия (комунисти) заявявам, че ние ще гласуваме за законопроекта по принцип, като си запазваме правото да направим в комисията някои допълнения, за които по-горе споменах. (Ръкоплескания)

Председателстващ Кирил Христов: Има думата народният представител г-н Борис Чобанов.

Борис Чобанов (зв): (От трибуната) Г-да народни представители! Индустрията заема второ място по важност в народното ни стопанство. Властта на Отечествения фронт, за правилното и бързо полагане на нашето народно стопанство, с право сложи тежестта на своите усилия върху нашата индустрия. Нашата власт счита, че за едно бързо изграждане на нашето народно стопанство и за негово бързо икономическо развитие трябва да се създаде една мощна българска индустрия. В този път, в изпълнение на тази задача, нашето правителство създаде две нови министерства, а именно Министерството на електрификацията, водите и природните богатства и това на индустрията и занаятите.

Мене ми се стовва, че ако имаме повече време при съставянето на тия две министерства, сигурно от този законопроект нямаше да

има нужда, защото всичко онова, което трябва сега да гласуваме, щеше да се включи още тогава в закона за създаване на тези министерства и по този начин щеше да се завърши този въпрос.

Сега е сложен пред нас въпросът за централизирането на индустрията под управлението на Министерството на индустрията. И наистина, ние създадохме Министерство на индустрията, а в други индустриални предприятия се намират под други ведомства — нещо, което отрича съществуването на това отделно министерство.

След 9 септември ние имаме вече индустриални предприятия, които държавата иззе. Едно от тях е, както знаете, фабрика „Текстил“ във Варна — една грамадна фабрика, втората в България, за текстилно памучно производство, принадлежаща по-рано на едно дружество. Това предприятие сега се командва от Министерството на земеделието, защото това предприятие е държавен имот и защото министерството е министерство на държавните имоти. Това е явно неправилно, защото Министерството на индустрията е това, което отпуща сурови материали за тази фабрика, Министерството на индустрията е, което контролира производството на това предприятие. Явно е, че тук има някаква аномалия.

Има и друг такъв случай — държавното предприятие „Въча“. Преди известно време се наложи, това предприятие да смени своите скори. То трябваше да търси суровите материали за това от Министерството на индустрията, а след това да отива в държавните фабрики на Военното министерство, или в железопътните депа и там да ги изработят. Виждате, една работа, която, ако това предприятие беше при Министерството на индустрията, би могло да свърши самото министерство много бързо. А миналата година ние изгубихме сума време в Пловдив, за да поправим инсталацията и да може да пуснем в действие други индустриални предприятия. Тази аномалия създава нуждата от този законопроект — да се централизира индустрията под управлението на Министерството на индустрията.

Както е казано в самите мотиви към законопроекта, ние вече се стремим да заплануваме цялото наше производство. Как бихме могли да направим това тогава, когато индустриалните предприятия не са под управлението на Министерството на индустрията, което изработва този план? Министерството на индустрията, например, което запланува производството на Клоновия съюз на памучната индустрия, няма възможност, ако има някаква нередовност, да кажем, в предприятието „Текстил“ във Варна, да усложни директора там, да може да упражни нужния контрол, както ако това предприятие би било под негово управление.

По тези съображения налага се да се види от всички онези индустриални предприятия, които са в различните ведомства, кои именно трябва обязательно да бъдат под управлението на Министерството на индустрията и занаятите, за да може да се изработят всички онези планове, които занапред ние считаме, че трябва да легнат в основата на нашето стопанство. Ясно е прочее, че законопроектът е много навременен.

От името на нашата група „Звено“ заявявам, че ние ще гласуваме законопроекта — и аз моля всички да го гласуват — но в комисията, както преждеговоришият каза, да се определи, кои предприятия от отделните ведомства трябва да отидат към Министерството на индустрията и кои може да си останат в другите ведомства, както се вече каза — военните фабрики при Министерството на войната, други при Министерството на железниците и т. н. Смятам, че в комисията, с вещите лица, мненията на които биха били от полза, би могло да се оточни и правилно да се разреши въпросът за централизирането на индустрията под управлението на Министерството на индустрията и занаятите.

Председателстващ Кирил Христов: По законопроекта няма записани други оратори.

Ще положа на гласуване. Които приемат по принцип законопроекта за централизирането на индустрията под управлението на Министерството на индустрията и занаятите, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристъпваме към последната точка от дневния ред?

Първо четене на законопроекта за учредяване Български синдикат за производство на изкуствени торове и други химически произведения.

Моля г-на секретаря да го прочете.

Иван Кръстев (с): Понеже мотивите на законопроекта са известни на г-да народните представители, предлагам да не се четат.

Председателстващ Кирил Христов: Има предложение от народния представител Иван Кръстев да не се четат мотивите, понеже са известни.

Които г-да народни представители приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието присъла.

Секретар Стефан Стефанов (р): (Чете)

„ЗАКОНОПРОЕКТ

за учредяване Български синдикат за производство на изкуствени торове и други химически произведения

1. Учредяване и цел

Чл. 1. Учредява се „Български синдикат за производство на изкуствени торове и други химикали“ със седалище София.

Чл. 2. Целта на синдиката е производство на изкуствени азотни, фосфорни и калиеви и разни други химикали.

II. Членове

Чл. 3. Участници-основатели на синдиката са:

Държавата с	500.000.000 лв.
Общият съюз на популярните банки с	150.000.000 лв.
Общият съюз на Бълг. земедел. кооп. с	200.000.000 лв.
Държавен застрахователен институт с	150.000.000 лв.
Бълг. земеделско кооп. д-во с	100.000.000 лв.
Освободена кооп. централа „Напред“ с	30.000.000 лв.
Съюзът на тютюновите кооперации с	10.000.000 лв.
Лозаро-винарска кооп. централа с	10.000.000 лв.
Кооп. захарни фабрики о. о. д-во с	30.000.000 лв.
Производ. кооп. „Българска захар“ с	20.000.000 лв.

Държавата внася своя дял в течение на три бюджетни години;

Управителният съвет на синдиката определя времето и начина на вноските дялове на отделните участници-основатели.

В синдиката могат да участвуват: общините, кооперативните организации и други юридически и физически лица, български граждани.

Колективните участници записват и внасят най-малко 50.000 лв.; индивидуалните участници — най-малко 1.000 лв.

Чл. 4. Участниците-основатели могат да напускат синдиката след изтичане на 5 години от започване производството на изкуствените торове. При напускането капиталовото им участие се изкупува от държавата по номинална стойност. Останалите участници могат да напускат синдиката след 6-месечно писмено предизвестие, а капиталовото им участие се заплаща по номинална стойност 6 месеца след края на календарната година, през която е станало напускането.

Чл. 5. На участниците-основатели държавата изплаща за своя сметка 5% годишна лихва на внесените от тях дялове, ако не получават никакви дивиденди. Ако същите получават дивиденди, държавата им гарантира и изплаща разликата до 5% годишно върху внесените дялове, и то за срок, предвиден в чл. 4 от настоящия закон.

Останалите участници получават същата лихва от държавата до деня, в който започва производството на торове.

III. Средства

Чл. 6. Средствата синдикатът набира от:

- а) дялов капитал;
- б) субсидии;
- в) заеми, които могат да бъдат и облигации;
- г) фондове и др.

Чл. 7. Българската земеделска и кооперативна банка и Банка „Български кредит“ отпускат заеми на синдиката под гаранции на държавата по лихвения процент, определен по тарифите им.

IV. Управление

Чл. 8. Синдикатът е юридическа личност и има следните управителни и контролни органи:

1. Общо събрание.
2. Управителен съвет.
3. Проверителен съвет.
4. Дирекционен съвет.

Чл. 9. Общото събрание: а) одобрява годишния бюджет на синдиката и дава мнение след изслушване доклада на проверителния съвет за освобождаване от отговорност на управителния и проверителния съвети от Министерския съвет; б) дава препоръки за бъдещата дейност на синдиката; в) избира 4 (четири), членове за управителния съвет и 3 (три) членове за проверителния съвет и по 1 (един) запасен член.

Съставът на общото събрание и начинът, по който то взема решение, ще се уреди в правилника.

Управителен съвет

Чл. 10. Управителният съвет се състои от 17 души, както следва: Главния директор на синдиката; по 1 представител от Министерството на финансите, Министерството на индустрията, Министерството на земеделието и държавните имоти, Министерството на електрификацията, Българската земеделска и кооперативна банка; по един представител на Общия съюз на популярните банки, Общия съюз на българските земеделски кооперации, Държавен застрахователен институт, Българското земеделско дружество, Държавни мини „Перник“, 2 посочени от другите участници-основатели и 4 избрани от общото събрание, от които 2 представители на общините и 2 земеделски стопани между индивидуалните членове. Мандатът на избраните членове е 2-годишен, като първата година се избира по жребие по един представител на общите и земеделски стопани.

До първото общо събрание управителният съвет действа в състав без избраните членове.

Чл. 11. Управителният съвет избира измежду членовете си председател и подпредседател.

Управителният съвет се събира най-малко 2 пъти в годината по предложение от дирекционния съвет дневен ред.

Чл. 12. Управителният съвет:

- а) гласува бюджета на синдиката;
- б) одобрява изработения от дирекционния съвет годишния експлоатационен план и строителна таблица;
- в) назначава и уволнява директорите по представяне на главния директор;
- г) одобрява бюджета на синдиката по предложение на дирекционния съвет;
- д) одобрява бюджета на синдиката по предложение на дирекционния съвет;

Чл. 13. Дирекционният съвет се състои от главния директор, който се назначава от Министерския съвет по предложение на управителния съвет, директорите на синдиката и председателя на управителния съвет.

- д) одобрява договорите, които синдикатът сключва с трети лица;
- е) свиква и определя дневния ред на общото събрание;
- ж) управителният съвет може да прехвърля част от правата си на дирекционния съвет.

Дирекционен съвет

Чл. 13. Дирекционният съвет се състои от главния директор, който се назначава от Министерския съвет по предложение на управителния съвет, директорите на синдиката и председателя на управителния съвет.

Дирекционният съвет има всичката компетенция извън тази на управителния съвет, по ръководството на всички работи на синдиката.

Главният директор председателства заседанията на дирекционния съвет.

Дирекционният съвет изготвя производствения финансов план и бюджета на синдиката и ги внася за одобрение от управителния съвет. Дирекционният съвет назначава и уволнява административно-техническия персонал на синдиката.

Проверителен съвет

Чл. 14. Проверителният съвет се състои от 5 души, от които трима избрани от общото събрание за срок от 1 година и двама назначени от министъра на финансите за срок от две години.

До първото общо събрание назначените от министъра на финансите членове от проверителния съвет действуват като проверителен съвет на синдиката.

Проверителният съвет контролира законосъобразността на дейността на управителния съвет и е длъжен да извършва най-малко 2 пъти в годината касова и материална проверка на синдиката.

V. Председателство

Чл. 15. Синдикатът се представлява, задължава и подписва от главния директор или неговия заместник заедно със съответния директор.

Управителният съвет може да упълномощава и други лица да подписват синдиката.

VI. Привилегии

Чл. 16. Постановленията на закона за бюджета, отчетността и предприятията и правилника за приложението му и закона за дължностите, цензовете, заплатите и възнагражденията на държавните служители не са задължителни за синдиката за производство на изкуствени торове и химически произведения.

Извършването и оправдаването на разходите ще става по специален правилник, одобрен от Министерския съвет.

Освобождават се от гербов надол всички книжа и документи във връзка със строежа на предприятията на синдиката.

Освобождават се от вносни мита, данъци, такси, бери, гербов надол и др. по всички закони вносимите от чужбина инсталации, машини, материали и др., необходими за строежа и експлоатацията на предприятията на синдиката.

Чл. 17. По искане на синдиката могат да бъдат отчуждавани в негова полза недвижими имоти, да получава материали от държавни стопанства, минни предприятия и кариери срещу заплащане по тарифни цени.

Чл. 18. Синдикатът ще заплаща навлата по българските държавни железници и водните съобщения по най-низката унифицирана и благоприятствува тарифа.

VII. Разпределение на чистата печалба

Чл. 19. Чистата печалба се разпределя: 40% за фонд нови строителства и разширяване на предприятията.

10% за „Запасен капитал“.

10% за фонд „Премиране участниците в производството“.

Остатък за дивидент на дяловия капитал, който дивидент не може да бъде повече от 10%.

Останалата чиста неразделна печалба се отнася към фонд „Рационализация и изобретение в областта на производствената дейност на синдиката“.

Чл. 20. Дяловете на участници-основатели не могат да бъдат претърпявани.

Чл. 21. Средствата на синдиката се влагат в държавни банки или банки, в които държавата участва със собствени капитали.

Чл. 22. Щатните служители при синдиката имат правата и задълженията на държавни служители.

Чл. 23. Държавни мини „Перник“ са длъжни да приготвят добива на необходимото количество въглища за синдиката към началото на експлоатацията.

(Ето текстът на мотивите към законопроекта:

„МОТИВИ

към законопроекта за учредяване български синдикат за производство на изкуствени торове и химически произведения

Г-да народни представители! Нуждата от изкуствени торове в страната ни е много голяма. Естествените торове у нас са недостатъчни и ежегодно намаляват, било поради намаляването на добитка, било поради нецелесъобразното им използване.

По изчисленията на Министерството на земеделието и държавните имоти реколтата в България ежегодно извлича безвъзвратно от почвата 128.000 тона азот и 138.000 тона фосфорен петокис. Това източване на почвата трябва да се компенсира с 600.000 тона азотни и 800.000 тона фосфорни торове, които да се дават годишно на почвата.

Изграждането на заводи за изкуствени торове у нас ще се извърши на етапи. В първия етап се предвижда изграждането на азотно-торов завод. Като основна суровина за същия ще послужи висококачествени каменни въглища и голямо количество вода. За това като най-подходящо място се счита мина „Марница“ при гара Раковски.

При първия етап се предвижда изграждането на заводи с капацитет 30.000 тона амоняк, от който може да се произведе 60.000 тона амониева селитра или 150.000 тона варова селитра. С така произведената амониева селитра могат да се наторят 6.000.000 декара заети с пшеница, при което реколтата на същата ще се увеличи с минимум 50 кгр. на декар, или общо 300.000.000 кгр.

При наторяването на почвата с добитата от завода селитра на родното ни стопанство ще увеличи дохода си, както следва: от увеличен добив 300.000.000 кгр. пшеница по 14 лв. — 4.200.000.000 лв. минус цената на селитрата 60.000 кгр. по 14 лв. — 840.000.000 лв. Всичко: 3.360.000.000 лв. чист доход.

Ако със същите торове наторяваме зеленчукови градини, цвекло, памук и други интензивни култури, доходът ще бъде още по-голям.

Цената на 1 килограм селитра ще бъде 14 лв. франко най-близката гара до потребителя (при унифицирана ж. п. тарифа).

Тази година ще внесем от СССР 22.000.000 кгр. изкуствени торове, за които ще платим 660.000.000 лв., потребителят ще заплати към 880.000.000 лв. Ако внесем само 60.000.000 кгр. амониева селитра, колкото ще произвеждаме в проектирания завод, ще заплатим за нея 2.400.000.000 лв., а производителът ще заплати още повече. Парите, необходими за купуването на 60.000.000 кгр. амониева селитра от чужбина, са достатъчни за изграждането на един азотно-торов завод, имащ същия годишен капацитет амониева селитра.

Такъв завод ще струва около 2.000.000.000 лв. При това нашият селянин ще купува селитрата по 14 лв. кгр., а не както я купува сега по 50 лв. кгр. Такъв завод ще се амортизира най-много в 7 години.

След необходимите геологически, търговски и стопански проучвания към така построен завод ще се изградят инсталации за получаване на фосфорни торове.

Азотно-торовият завод ще ни позволи да произвеждаме от отпадъчните материали при дестилацията на камените въглища много други химикали, необходими за стопанството ни, като: анилинови бои, взривни вещества, изкуствени тъкани и други.

За изграждането на първия етап на азотно-торов завод с капацитет 60.000.000 кгр. амониева селитра са необходими 2.000.000.000 лв. Частният капитал не проявява интерес към едно такова голямо строителство, поради капиталовложението, което не е по силите му.

Това предприятие е от грамаден интерес за държавата ни и затова нейното активно участие при изграждането му се налага. Големите земеделски кооперативни централи, оценявайки огромната му важност за народното стопанство, изказват с радост готовността си да участвуват в изграждането му. Застрахователните дружества, Общият съюз на популярните банки, захарните фабрики, Общият съюз на българските земеделски кооперации, Българското земеделско кооперативно дружество, Учителската каса, Обединена кооперативна централа „Напред“, Съюзът на тютюновите кооперации, Лозаро-винарската кооперативна централа и кооперация „Задруга“ също изказват готовност да участвуват с доста големи капиталовложения. Ще бъде разгърната и една мощна акция за привличане на общините, кооперативните и частните земеделски стопани.

Проектираното изграждане на този завод се посреща от населението и от всички стопански дейтели с ентузиазъм, затова необходимо е то да започне час по-скоро, предвид голямата полза, която ще има народното ни стопанство от построяването му.

Гр. София, 15 май 1946 г.

Министър на индустрията и занаятите: Хр. Лилков)

Председателствуваш Кирил Христов: Има думата народният представител г-н Пенчо Пенчев.

Пенчо Пенчев (с): (От трибуната) Уважаеми народни представители и народни представители! С идването на власт на Отечествения фронт се обвърна особено голямо внимание на стопанските проблеми за нашата страна. На всички стана ясна пагубната политика на миналите фашистки правителства по отношение на нашето стопанство. Непрекъснато във вестниците до 9 септември се пишеше за силата и мощта на „великия Райх“, за победоносния ход на германците и каква ли не още глупости. На вестниците не им идваше на ум да помислят за нашия народ и неговото стопанство. И сега още тези същите господа, които тогава пишеха по вестниците, се опитват да хвърлят кал върху нашето правителство и да го обвиняват, че нищо не е направило.

Нека да видим, какво е направено в миналото за подобрене хала на нашия народ. Разсипана индустрия, защото така искаха германците; загиващо занаятчиство; първобитно и малодоходно земеделие; празни държавни каси — това е прекрасната стопанска характеристика на нашата страна преди 9 септември.

Знайте е, че 80% от населението на нашата страна е земеделско и главният му поминък е земеделието. В какво положение се намира обаче нашето земеделие? Още на много места дървеното орало пори нашата земя. С 10-15 декара земя се бори нашият земеделец, за да изкара своята прехрана. Цялото си семейство мобилизира през лятото, за да работи на тази малко земя. За модернизация при това положение и въпрос не може да става. Той е сириомех не защото е безделник и не работи, но защото земята му е малко, недостатъчна за да го изхрани. Когато му се заговори за

модернизация, той гледа с насмешка, защото вижда, че с тези декарки това не може да стане.

Нашата отечественофронтиска власт поиска да го избави от това тежко положение. Заговори се за кооперативно обработване на земята и за модернизация на нашето земеделие. На реакционерите това не им се харесва и те разправят, че България се болшевизира и земята се превръща в колхоз.

Не само машинизирането ще спаси нашата страна и нашето земеделие. Необходимо ще бъде да се извършат и други мероприятия, за да може да се подобри и увеличи производството на земеделските произведения. Един от големите проблеми на нашето земеделие е проблемът за торовете. У нас той е много малко популярен, защото много малко се е работило досега по него.

Настоящият законопроект за учредяване на синдикат за производство на изкуствени торове и химически произведения цели именно да се задоволи отчасти тази голяма нужда от торове за нашата страна. Доказано е научно, че нашите почви са въобще слабо наторени. Естествените торове, с които разполагаме, са крайно недостатъчни, особено в последно време, поради намаляване на добитка и поради неизползуване на голяма част от остатъците на фабрики, кланици, канализации и пр.

У нас в миналото проблемът за производство на изкуствени торове не е слаган сериозно, защото имаше въобще голяма неглигентност в това отношение от отговорните фактори. Опити, наистина, за добиване на изкуствени торове са правени от наши добри инженери при мина „Перник“, обаче са пропадали поради противодействието от страна на германците. Особено необходим е азотът за нашата почва. Опитите, направени у нас за въвеждане на изкуствени торове, доказват това. Точни опити има правени в земеделските опитни станции и полета, а приблизителни — в частните и кооперативни стопанства. С хиляди опити е вече установено, че нашите почви са бедни на азот. Там, където на почвата се даде азот, растенията стават тъмнозелени, буяни, достигат голяма височина и дават изобилен плод. Опитите у нас с наторяване на почвите, на които се сее пшеница, с трите най-важни за растенията изкуствени торове — азот, фосфор и калий — показват, че в 85% от случаите азотът е най-необходим, в 10% фосфорът и само в 5% калият. Тези опити, направени и с други растения, дават същите резултати. Следователно, нашите почви и нашите растения имат най-голяма нужда от азот, а след това от фосфор, калий и др.

Един от нашите учени-агродеятелі беше казал, че нашият народ гладува, защото земята гладува за азот. Азотният проблем у нас е основата за създаване храни за растенията, за добитка и за хората. Азотът осигурява по-добър добив и в сушавите години. Достатъчното количество азот в почвата дава възможност за по-добро развитие на растението и за извличане от почвата на по-голямо количество растителни храни: фосфорна киселина и калий. Въобще наторените почви с азотни торове дават повече добив.

Азотът е най-важната съставна част на растителните белтъци. Без азот не могат да се образуват никакви белтъчни вещества. Хората и животните не могат сами да създават белтъчни вещества, а ги вземат наготово от растенията. Ясно е, че нуждата от азот в почвата е голяма стопанска проблема, наречена още азотна или проблем за белтъчните вещества, които имат най-голямо значение за нашия живот, тъй като белтъчните вещества са основни елементи за кръвта, нервите и месото.

Нуждата от азотни торове е голяма и доказана. В чужбина въпросът за производството на изкуствени торове е вече разрешен. В много страни има големи заводи за производство на изкуствени торове, и то в много голям мащаб. Особено голямо внимание е обърнато на този въпрос в Съветския съюз. Там има цели академии и лаборатории, които специално се занимават с торовия проблем. Начело на тези академии стоят видни съветски учени. Не преди много време се празнува 80-годишнината от големия академик-химик Д. Н. Прянишников. Той тогава заяви, че не се чувства удовлетворен, защото не е направил достатъчно за усъвършенстване науката за торовете. 10 години в неговата лаборатория са се правили опити за изследване само на фосфатите, годни за торове. В Съветския съюз се създаде специална торова промишленост, която увеличи плодородието на съветските полета. Същият този академик Прянишников каза, че торове трябва да се изработват в големи количества. Той препоръчва на руския народ да използва слънцето, бобовите растения, лещките, кухнята и цялата природа за торове.

Този проблем е разгледан и в други страни, където е направено много за задоволяване нуждите от тор за почвите. Германия има своята И. Г. Фарбениндустри, чехите имат заводите „Шкода“ и новите Сталинови заводи. Във всички страни има създадени такива заводи. От статистиката, която имаме за 1942 г., се вижда, че азотни торове на хектар се дават в Съветския съюз 34 кгр., в Холандия — 29 кгр., в Дания — 22 кгр., в Германия — 17 кгр., в Чехия — 3,5 кгр., а в България само 60 грама. Ако разгледаме подробно статистиката, виждаме, че при нормално торени с азотни торове почви, пшеницата дава средно 30% по-голямо производство, а зеленчуците и други култури — от 100—150%. Ето колко голяма е нуждата от торове.

Изследванията през последните 5 години показват, че при наторяване на почвата имаме 43 кгр. на декар добив в повече пшеница, отколкото при неаторена почва. Като имаме пред вид, че у нас има 47.000.000 декара работна земя, виждаме, колко голяма е загубата за народното ни стопанство. Особено голяма беше нуждата миналата година от изкуствени торове. Статистиката ни показва, какъв е средният добив на пшеница и царевица от освободените насам. Средният добив на пшеница и царевица от 1903 г. насам е между 95 и 100 кгр. на декар, а има години, когато този добив е бил много по-малък. Производството на царевица през 1939 г. е достигнало средно 138,6 кгр. на декар, а има години, както миналата на

пример, когато този добив спадна на 48.4 килограма на декар. Същото е положението и с пшеницата. Гие виждаме, колко малък е добивът на пшеница и царевича у нас и че наистина на този проблем трябва да се обърне много сериозно внимание.

У нас изкуствени торове бяха въведени много малко преди 1940 г., и то при интензивните култури, главно при зеленчуците, памука, ягоди и за подсилване тютюновите разсади.

За периода 1935/1944 г. имаме набавени следните количества торове: амониев сулфат в 1935 г. — 44 тона, в 1936 г. — 65 тона, в 1937 г. — 68 тона, в 1938 г. — 150 тона, в 1939 г. — 245 тона, в 1940 г. — 560 тона, в 1941 г. — 12.840 тона, в 1942 г. — 13.072 тона, в 1943 г. — 9.468 тона, в 1944 г. — 900 тона. Освен това имаме набавени значително по-големи количества варова селитра, натриева селитра и други торове, които държавата доставяше на доста неизгодни цени, но със средствата на уравнилния фонд, като поемаше известна част от стойността на тях торове, тя ги даваше на нашето население на сравнително изгодни условия.

В 1941 г., когато Германия обяви война на Съветския съюз, у нас престанаха да идват торове, или това, което идваше, беше в крайно недостатъчно количество.

През 1945 г. се сключи спогодба със Съветския съюз, по която ние получихме доста торове, но все пак в количество незадоволително за нашето стопанство. Тази година ние получихме амониев сулфат 2.000 тона, натриева селитра 10.000 тона и суперфосфати — 10.000 тона. Цените, по които сме взели торовете, са много изгодни, обаче поради големия обем ще се повишат. Освен това доставените торове са и крайно недостатъчни. Да набавим от други места такива торове е невъзможно, поради разрушенето на много от заводите в чужбина и поради отказа от чужбина да ни доставят торове. От всичко това е ясно, че за да можем да набавим торове за нашата почва, необходимо е да се създадат заводи за тях цел. Законопроектът именно това цели.

От мотивите към законопроекта се вижда, че този завод, който се иска да бъде построен, ще струва 2 милиарда лева. Мене ми се струва, че сметките са много общи и че тази цифра ще бъде крайно недостатъчна. Даже да се изразходват и три пъти по-големи средства от тези, които се искат, това трябва да стане, и то час по-скоро, защото чрез тези заводи ние ще задоволим отчасти нуждите на нашата почва от азотни торове. От разликата в реколтата от напторена и ненапторена почва ние ще можем да платим този завод, ще подобрим качеството и ще увеличим и количеството. Освен това ние ще спестим много на нашата страна и на нашето народно стопанство от средствата за превоз поради обема на торовете.

Някои говорят, че ще бъде много скъпо производството и заради това ние ще трябва да се откажем. Това е обаче една неточна мисъл, защото торовете се вземат по 20—22 лв., а с превоза ще станат много по-скъпи. Според изчисленията, направени от инженери, торовете, произведени у нас, ще струват максимум по 14 лв. килограм. При нормално време те са стрували винаги по-скъпо от пшеницата — 1 кгр. тор е бил винаги по-скъп от 1 кгр. пшеница.

Повдига се въпросът, дали отначало трябва да се произвежда амониева или калциева селитра. Поради това, че на първата обемът е по-малък, държавата ще трябва да възприеме тезата да се почне най-напред с производството на амониева селитра. Дори някои искат да се отложи постройката на завода поради това, че сме ямали суровите материали. Такива ние имаме, и то в много голямо изобилие. Заводът трябва да се построи при мина „Марница“, защото именно там има в изобилие въглища и вода. Според изчисления, направени от инженери, въглища в този басейн ще има кръгло за 100 години. Заводът трябва да бъде построен по този начин, по който се предлага, защото кокс у нас няма, и ние не можем по друг начин да правим производство на изкуствени торове. Заводът ще трябва да се построи веднага, защото ние имаме вече предложения за машините, които са необходими за този завод, от Съветския съюз и Чехия, защото пласментът на торовете е осигурен и защото за нас торовете са крайно необходими. С 30 хиляди тона годишно производство всички наши нужди не ще бъдат задоволени. Осигурено, е че за две години ще може да се доизкара заводът и пусне в движение.

Този синдикат обхваща държавата и кооперативите и това е гаранция за успеха на това прекрасно начинание. Не бива да се съмняваме в успеха на това и други начинания на нашата държава. Наблюдаваме се, че след това ще може да се построят заводи и за син жамък, за сярна киселина и други. Нашата страна е останала много назад в производството на торове и други предпазни средства за фастенията. За ползата от торове се приказва вече доста много. На всички ни е ясно, колко много са необходими те за нас. Ние разбираме, че нашето земеделие трябва да се модернизира. Отечествоният фронт обеща и дава своята пълна подкрепа. Чрез стопанско благополучие ние ще можем да изградим наистина една нова републиканска България, желана от всички ни.

Нашата парламентарна група заявява, че ще подкрепи този навременен законопроект за създаване на синдикат за изкуствени торове. (Ръкоплескания)

Председателстващ Кирил Христов: Има думата народният представител г-н Раденко Видински.

Раденко Видински (к): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! На нашето внимание е поставен за разглеждане законопроектът за учредяване български синдикат за производство на изкуствени торове и химически произведения. Смятам, че ще изразя общата благодарност не само на нашата парламентарна група, Работническата партия (комунисти), но и на целия Парламент, на г-на министър на индустрията и занаятите за така навременния законопроект.

Г-жи и г-да народни представители! Българският народ с небивал ентусиазъм и непоколебима вяра в бъдещето отиде към урните на 8 септември и даде гласа си за народната република. Той сам определи формата на своето управление и бъдещото развитие на нашата страна. Ние може да има никакво съмнение в това, че и на 27 октомври, в изборите за Велико народно събрание, българският народ ще изпрати в него най-честните, най-преданите и последователни отечественофронтови, които да гласуват основния закон — новата конституция на нашата народна република, чрез който ще бъде гарантирано прогресивното политическо, стопанско и културно развитие и пълната национална и икономическа независимост на нашата народна република.

Но не може нашата млада народна република да се развива по желанието от народа ни път, ако тя не заложи в основите си и своята народна материална база. Не може българската народна република да се радва на пълна независимост без своя собствена индустрия. А на всички ни е известно, че индустриализирането на България в миналото всячески бе спъвано от немската агентура — Кюбурската династия — като България бе превърната фактически в немска колония. Политиката на немския империализъм беше насочена към това, българското стопанство да се превърне в придатък на немската индустрия. Те трябваше да бъде нагледено само да дава сурови материали и нашата страна да служи за пазар на немските фабрики. За тази цел съзнателно се поддържаха от немските агенти в България, че не е нужна на България индустрия, докато в Германия има такава развита мощна индустрия, която може да задоволява и нуждите на България с индустриални произведения. По този начин съзнателно се поддържаха пълната зависимост на България от Германия и другите индустриално-капиталистически страни.

От друга страна българските капиталисти бяха по-склонни да влагат капиталите си в търговия и други предприятия, които им гарантираха по-лесни и по-големи печалби, и не се решаваха да хвърлят капиталите си в такава индустрия, от която ще трябва да чакат печалби след години.

Българският народ на 8 септември срина а гръм и трясък тази преграда. Той прогони немските агенти от страната и отвори пътя за своето индустриално развитие и икономическа независимост. Днес всички малки народи напратят всички свои сили, за да се избавят от икономическата зависимост, от империалистическите полъзновения на разни тръстове, концерни и други финансови и капиталистически обединения от чуждите страни. Нашият народ, който беше хвърлен съзнателно в лапите на немските акули от монархията и нейните фашистки агенти и който сега се е отървал от тях, съсем не е склонен да бъде заробен от други чужди монополисти. Той не иска да бъде превърната сега страната ни отново в чужда колония. Нашата народна република е избрала своя път на развитие. А този път е: индустриализирането на нашата страна и избавянето ѝ от чужда икономическа зависимост. В това свое развитие тя може смело да се опре на безкористната подкрепа на великия братски Съветски съюз, на неговата висока техника и свършена индустрия, без да се страхува, че ще загуби своята икономическа независимост, защото помощта, която ние можем да получим от братския Съветски съюз, ще бъде братска помощ. Тя не може да цели икономическото заробване на нашата страна, защото Съветският съюз не е империалистическа страна, не се бори за поробването на народите, не се бори за колонии, а той се бори за пълната икономическа и политическа свобода на народите и за искрено братско сътрудничество с тях. Затова той им дава своята безкористна подкрепа. В това лежи и гаранцията за нас, че българският народ, като организира и напегне своите собствени сили и ресурси и като се опре на тази братска помощ на Съветския съюз, в най-къси срокове може да създаде своя собствена индустрия и да се избави от икономическата зависимост на чуждите империалистически домогвания.

Г-да и г-жи народни представители! За всички нас е ясно, че не може нашата млада народна република да бъде напълно независима и да създаде истинско благоденствие за нашия народ, ако тя продължава да бъде изостанала земеделска страна с това си разпокъсано, дребно и примитивно земеделско стопанство. Нашата млада народна република не може да изостава от напредналите в индустриално и техническо отношение страни. Другарят Сталин казва: „Който изостава назад, него бият“. А в това, че България е една от най-изостаналите в индустриално отношение страни в Европа, няма никакво съмнение и спорове. А и тази индустрия, която имаме сега, се намира да голяма степен в зависимост от вън. Нашата текстилна индустрия, която се смята за най-развита у нас, и тя чака бои и други материали да бъдат внесени от чужбина.

Нашето земеделско стопанство, което е предимно дребно и примитивно, се намира в пълна зависимост отвън. То е принудено не само да се нагажда към изискванията на външните пазари, но чака и най-елементарните оръдия и машини да получи от чуждите страни. Даже търнокопът, косата и сърпът все още се внасят от чужбина, за да не говорим за други земеделски сечива и машини — трактори, редосеялки, вършачки, плугове и др., така необходимите за развитието и рационализирането на нашето земеделие. А колкото се отнася до химическите торове, които станаха напълно нужна за нашия стопанин-земеделец, там сме още в по-лошо състояние.

Всеизвестна истина е, г-да и г-жи народни представители, че поради характера на нашето земеделско стопанство и поради липсата на достатъчно работна земя, нашият стопанин не може да си позволи лукса да остави да почива нито една педя земя. Даже там, където още условията позволяват, някои стопани сеят и по две култури в една година. Нашата земя е изтощена до крайни пределни особено в планинските райони, където земята е отмита от вичата и е останал само пасъкът, по който вече не расте —

както казват селяните из Трънско — и киселецът, а камо ли ръж или други култури. Нашият земеделец-стопанин се стреми да изсмучи и последния жизнен благотворен сок от своето парче земя. И поради липса на достатъчно животински тор, той не може да възобнови нейните сили за другата година. Така нашата земя всяка година обеднява и се намалява нейната рентабилност. В мотивите на настоящия законопроект са дадени данни, че нашата земя губи всяка година по 108.000 тона азот и по 138.000 тона фосфорен пентоксид, която загуба може да се компенсира с 600.000 тона азотни и 800.000 тона фосфорни торове.

Торовете, които се внасят отвън, са извънредно скъпи и недостъпни за бедния земеделски стопанин. А много наши стопани не могат да привлекат да търсят химически торове за наторяване на земята си.

Освен това нашето земеделие се стреми да върви с времето и изискванията на пазара. Засяването на интензивни култури все повече завладява нашето земеделие, а то още повече изтощава земята, докато перспективата за увеличаване на животинския тор, с който е свикнал нашият стопанин да тори земята си, засега не е благоприятна. Особено сега, когато ние се стремим да окрупняваме нашето земеделие по пътя на кооперативното обработване на земята и с въвеждането на машината и трактора в нашето земеделие може да се очаква изхвърлянето на много от досегашния работен добитък от употреба — което пък означава намаление на животинския тор. С това ще расте все повече и повече нуждата от химически торове за нашето земеделие.

Г-да и г-жи народни представители! Не може нашата народна република да създаде на свой народ истинско благоденствие, прогресивен напредък, без да се освободи от икономическата зависимост от чужбина. А това ще рече, че българската народна република ще трябва да построи свои метални, машинни и химическа индустрии, които да тикнат напред стопанското ни и културно развитие.

Законопроектът, който е предмет на разглеждане в днешното заседание на нашето Народно събрание, цели именно да положи основите на химическата индустрия у нас. В мотивите на законопроекта е казано, че изграждането на заводи за изкуствени торове у нас ще се извърши на етапи, като в първия етап ще бъде построен завод за азотни торове, за добиването на които имаме суровини налице. Като основни суровини ще служат високоскачествени каменни въглища и големи количества вода. Маришкият каменновъглен басейн и р. Марица ще ни ги дадат в нужните количества и те могат да послужат за прекрасна база за развитието на нашата химическа индустрия. Затова именно е избрано мястото за построяване на азотно-торовия завод — гара Раковски.

В мотивите на законопроекта така също се говори подробно за капацитета и ползата от завода за нашето земеделие и стопанство. В тях министърът на индустрията ни казва: „В първия етап се предвижда изграждането на заводи с капацитет 30.000 тона амониак, от който може да се произведе 60.000 тона амониева селитра, или 150.000 тона варова селитра. С така произведената амониева селитра могат да се наторят 6.000.000 декара засети с пшеница, при което реколтата на същата ще се увеличи с минимум 50 кг. на декар или общо 300.000.000 кг. При наторяването на почвата с добитата от завода селитра народното ни стопанство ще увеличи дохода си, както следва: от увеличен добив 300.000.000 кг. пшеница по 14 лв. — 4.200.000.000 лв., минус цената на селитрата 60.000 тона по 14 лв. — 840.000.000 лв., или всичко в края на краищата чист доход 3.360.000.000 лв.“

По-нататък в мотивите се казва: „Ако със същите торове наторяваме зеленчукови градини, цвекло, памук и други интензивни култури, доходът ще бъде още по-голям.“ По-нататък: „Парите, необходими за купуването на 60.000.000 кг. амониева селитра от чужбина, са достатъчни за изграждането на един азотно-торов завод, имащ същия годишен капацитет амониева селитра. Такъв завод ще струва около 2 милиарда лева. При това нашият селянин ще купува селитра по 14 лв. кг., а не както я купува сега по 50 лв. кг. Такъв завод ще се амортизира най-много в 7 години.“

Едва ли може човек да намери по-убедителни данни от тези, дадени в мотивите на законопроекта, за ползата от създаването на сивдиката и построяването на азотно-торовия завод. Затова и участието на държавата в сивдиката е повече от наложително и оправдано. То е и в духа на разбиранията на отечественофронтовската платформа и новия народно-республичански дух на нашия народ.

Г-да и г-жи народни представители! Нашето стопанство се нуждае от фосфорни торове, но засега у нас още не са открити фосфорити, които са една от основните суровини за производството на фосфорни торове. В законопроекта се предвижда при втория етап да се построят и инсталации при азотно-торовия завод за произвеждане на фосфорни торове. Можем да се надяваме, че проучванията, които ще бъдат извършени, може да ни доведат до намирането на фосфорити у нас. Но даже и да не бъдат открити такива, ние ще имаме по-голяма сметка да ги внасяме от Съветския съюз или от Америка, където ги има в големи количества, отколкото да купуваме фосфорни торове отвън в готово състояние.

Г-да и г-жи народни представители! Създаването на химическа индустрия ще означава увеличаването дохода от нашето земеделие, което води към подобрене материалното положение на нашия селянин, води към снабдяване нашата индустрия с редица основни химически материали, а това ще освободи до голяма степен нашата текстилна, кожарска и други индустрии от чуждата зависимост и ще ги тикне напред в тяхното развитие.

Със създаването на Българския синдикат за производство на изкуствени торове и химически произведения, народно-республичанското отечественофронтовско правителство пристъпва и към изпълне-

нието на плана и платформата си за индустриализиране на нашата страна и осигуряване на икономическата независимост на нашата млада народна република.

Затова нашата парламентарна група, на Работническата партия (комунисти), ще гласува единодушно представения законопроект, като смята, че само по пътя на превръщането на нашата страна от изостанала земеделска в индустриално-земеделска страна, както ни учи вождът на българския народ др. Георги Димитров, ще създадем наистина мощна, силна и независима, благоденствуваша народна републиканска България. (Ръкоплескания)

Председателствуваш Кирил Христов: Има думата народният представител г-н Трифон Трифонов.

Трифон Трифонов (зв): (От трибуната) Г-да народни представители! В десетилетията свободен политически живот у нас са направени твърде малко усилия, за да може нашата страна да се изведе от състоянието на примитивно земеделие, в което тя се намира. Ние сме една почти чисто земеделска страна. Грамадната част от нашето население се занимава с земеделие.

Трябва обаче веднага да се отбележи, че у нас нито земята е достатъчна, нито е достатъчно богата тази земя, за да може тя да даде такова производство, което да задоволи нуждите на българското село и на българския народ. Ние сме от онези страни, които са сравнително най-гъсто населени по отношение на площ обработваемата земя. У нас се падат над 116 души на един квадратен километър обработваема земя, докато в другите страни, които не минават за земеделски, а минават за полуиндустриални или индустриални страни, на квадратен километър обработваема земя се падат много по-малко души. Даже в Германия, която минава за една от силно индустриализираните страни, на квадратен километър обработваема земя имаше само 56 души, докато у нас те са 116.

Всичко това показва в какво затруднено положение се намира нашето земеделие и в какво затруднено положение се намира нашето земеделско население. Съвършено естествено е следователно, в общите усилия на правителството на Отечествения фронт да подобри материалното състояние на нашия народ, в общите му усилия да подобри стопанското положение на нашата страна, да се потърсят начини да се подобри и земеделското производство в нашата страна. У нас земята е сравнително бедна. Тя се обработва по твърде примитивен начин. Затова в таблицата за производството на декар ние сме на последно място от всички останали европейски страни.

Налага се да се вземат особени мерки за подобрене начина на обработване на земята, а също така и за наторяването на тая земя. Наред с усилията на правителството да се премине към едно оедряване на земеделското стопанство у нас чрез коопериране на земята, да се премине по тоя начин, чрез коопериране на земята, и към едно модернизиране на обработването и производството в земеделските стопанства, налага се да се създаде у нас специална индустрия, която да осигури достатъчно торове и на достъпна цена за наторяване на нашата бедна почва. В това отношение инициативата на Министерството на индустрията за създаване на завод за производство на химически торове се посреща с общо задоволство не само тук в Парламента, но и от българската общественост.

Трябва обаче да се надяваме, че това е само едно начало; трябва да се надяваме, че в тая насока ще се предприемат редица подобни стъпки, за да може да осигурим за нашето стопанство достатъчно и на достъпна цена изкуствени торове.

Най-после, когато преминаваме към изграждането на собствена индустрия за производство на химически торове, ние отговаряме и на изискването за едно системно, за едно планомерно индустриализиране на нашата страна. До 9 септември у нас твърде упорито се поддържаше, че България е земеделска страна и че тя трябва да остане земеделска страна докрай. Привържениците на този ред в Европа теоретизираха, че Европа трябва да бъде разделена на сфери, че трябва едни страни да бъдат индустриализирани, а други да си останат чисто земеделски. Нашата страна се включваше в онези страни, които трябва да останат чисто земеделски.

Очевидно в нашата страна имаше заинтересувани хора, които се поддаваха на тая германска пропаганда у нас и твърде упорито теоретизираха, че България не може да се индустриализира, че тя е твърде малка, че индустрията, която ние бихме създали в нашата страна, ще бъде нерентабилна, че ние имаме всички интерес да внасяме от чужбина индустриални произведения, а не да създаваме наша собствена индустрия и пр.

След 9 септември нашето правителство тръгна по други пътища. Ние решително скъсахме с тия теоретизирания, ние решително скъсахме с тая наша практика да се правят усилия, нашата страна да си остане чисто земеделска страна. С последните законопроекти, които бяха внесени и гласувани от Народното събрание, и с тия, които предстои да бъдат гласувани от Народното събрание, ние преминаваме към изпълнение на една друга точка от нашата програма, а именно — към индустриализирането на нашата страна.

Създаването на азотно-химически завод е само една част от тази наша програма. Това е само една стъпка в посоката на създаване специална индустрия за производство на химически торове за нашето земеделие. Трябва да очакваме, че Министерството на индустрията ще ни сезира и с други инициативи от подобен род — не само за създаване на предприятия за производство на изкуствени торове, но също така за създаване на предприятия, които ще произвеждат и други химически произведения, необходими както за нашето земеделие, така и за нашето стопанство.

Нашата парламентарна група намира, че законопроектът е много извременно, че инициативата е много полезна от гледна точка на общото стопанско развитие на нашата страна, и заради това ще гласу-

сува единодушно внесения законопроект за учредяване Български синдикат за производство на изкуствени торове и други химически произведения в нашата страна. (Ръкоплескания)

Председателстващ Кирил Христов: Понеже няма записани други народни представители, полагам на гласуване.

Който г-да народни представители приемат на първо четене законопроекта за учредяване на Български синдикат за производство на изкуствени торове и други химически произведения, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Дневният ред за дневното заседание е изчерпан. Председателството предлага на г-да народните представители да приемат за утрешното заседание, 20 т. м., 15 ч., следния дневен ред:

Одобряване на предложенията:

1. За одобрение 2. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 28 юни 1946 г., протокол № 81 — относно приемане дарението на Стоянка Панайотова Ночева, от София.

2. За опрощаване сумата 12.190 513 лв., дължима за данъци, врѣхнини и др. от несъстоятелни и несъществуващи длъжници.

3. Първо четене на законопроекта за разрешаване на Офицерската взаимноспомогателна каса при Министерството на войната да сключи заем в размер на 60.000.000 лв.

Бъло четене на законопроектите:

4. За учредяване минно-индустриално предприятие „Химически заводи „Солоподем“.

5. За изменение и допълнение на закона за военните сили.

6. За техническата компетентност.

7. За изменение и допълнение на наредбата-закон за признаване за пенсия времето, прекарано вън от служба и пр. („Държавен вестник“, брой 201, от 30 август 1945 г.).

Подпредседател: КИРИЛ ХРИСТОВ

8. За възстановяване жилища и стопански сгради на лицата, имотите на които се отчуждават за направа, разширение или преустройство на ж.-п. линии и гари, съоръжения и др.

9. За оформяване правата на лица, построили етажи или части от етажи върху чужди имоти.

10. За уреждане членуването на служителите при Министерството на индустрията и занаятите във фонд „Взаимнопомощ“.

11. За освобождаване от мита, такси, берии, герб и др. жънските благотворителни дружества „Майка“ в София и „Майчина грижа“ в Габрово.

12. За централизирането на индустрията под управлението на Министерството на индустрията и занаятите.

13. За учредяване Български синдикат за производство на изкуствени торове и други химически произведения.

Който г-да народни представители приемат този дневен ред, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Председателството моли председателите на съответните парламентарни комисии да имат грижата утре да имат заседания, за да могат да бъдат приети на второ четене законопроектите, които днес бяха приети на първо четене.

Второ, председателството предупреждава г-да народните представители, че за да се гласува в най-скоро време изменението на изборителния закон, Народното събрание ще има заседания в събота и в неделя, и затова г-да народните представители не трябва да си отиват.

Закривам заседанието.

(Закрито в 17 ч. 40 м.)

Секретари: { СТЕФАН СТЕФАНОВ
КОСТАДИН ТРЕНДАФИЛОВ

За началник на Стенографското отделение: ТОДОР АНГЕЛИЕВ